

Ote: Valtiovarainministeriö ja Keski-Suomen liitto

Lausunto kuntarakennelakiluonnoksesta

859/012/2012

Kaupunginhallitus 25.02.2013 § 86

Hallitus on toteuttamassa koko maan laajuista kuntauudistusta, jonka tavoitteena on vahvoin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakenne. Osana kuntauudistusta se käynnisti syksyllä 2011 hallitusohjelman mukaisen koko maan kattavan selvityksen kullekin alueelle tarkoituksenmukaisesta kunta- ja palvelurakenteesta. Kunnallishallinnon rakennetyöryhmän selvitys Elinvoimainen kunta- ja palvelurakenne valmistui helmikuussa 2012, josta lausunnot Valtiovarainministeriölle tuli antaa 13.4.2012 mennessä.

28.3.2012 § 28 Viitasaaren kaupunginvaltuusto päätti lausuntonaan Kunnallishallinnon rakennetyöryhmän selvityksestä ja kuntauudistukseen liittyvistä muista uudistuksista hyväksyä kaupunginhallituksen 12.3.2012 aluetilaisuudessa esittämän puheenvuorokannanoton sekä tältä pohjalta valmistellun ja sähköisellä lausuntomenettelyllä annettavan lausunnon sillä lisäyksellä, että osioon 6. Lisänäkemyksiä lisättiin seuraava lause: "Viiden vuoden irtisanomisuoja henkilöstölle kuntaliitosten yhteydessä tulee poistaa, jotta tarpeellisia rakenteellisia muutoksia voi tehdä."

12.3.2012 Viitasaaren kaupunginhallitus antoi Kuntauudistuksen aluekierroksella Jyväskylässä Valtiovarainministeriölle seuraavan lausunnon Kunnallishallinnon rakenne -työryhmän selvitykseen ja selvitysalueen muodostamiseen:

"Viitasaaren kaupunki pitää rakennetyöryhmän 8.2.2012 ministeri Virkkuselle jättämää selvitysalueen muodostamista Viitasaaren näkökulmasta katsottuna soveltumattomana. Se perustelee näkemystään seuraavasti:

Esitelty selvitys luo selvitysalueelle kaksi kaupunkikeskusta, Viitasaaren ja Äänekosken, joiden etäisyys on 60 kilometriä. Äänekoskelta selvitysalueen Pihtiputaan kuntaan kertyy 100 km ja Keski-Suomen maakuntakeskukseen vain 40 km. Viitasaaren kaupunki ja Pihtiputaan kunta ovat työssäkäyntialueen ulkopuolista aluetta, jossa suuntautuminen oman kunnan keskukseen on suurta. Selvitysalueeseen määräytyistä kunnista yhteistyö on tiivistä Viitasaaren kaupungin ja Pihtiputaan kunnan välillä. Äänekosken kanssa meitä yhdistää 4-tie ja Poke. Konneveden kanssa yhteistyötä ei ole. Lisäksi selvitysalueeksi määräytyillä kunnilla on erilainen kulttuuritausta, elinkeinorakenne ja asiointisuuntautuminen. Selvityksen perusteet ovat käytännön yhteistoiminnalle soveltumattomia, eikä selvityksessä ole tuotu esiin etäisyyksiä.

Viitasaaren kaupunki on ollut aktiivinen kuntajakoselvityksessä jo aikaisemmin. Vuonna 2010 Saarijärven ja Viitasaaren kaupungit sekä Kannonkosken, Kivijärven ja Kyyjärven kunnat laativat kuntajakoselvityksen uu-

den kunnan perustamisesta pohjoiseen Keski-Suomeen. Kuntajakoselvitys ei johtanut tuloksiin. Epäonnistumisen syynä oli alueen hajanaisuus, etäisyydet sekä tie- ja liikenneyhteydet. Uuteen kuntaan olisi syntynyt kaksi kaupunkikeskusta, joilla olisi ollut eri tieyhteys maakuntakeskukseen ja joiden välinen tieyhteys olisi ollut 80 km. Kummallakin kaupunkikeskuksella on oma työssäkäyntialue ja oma vahva palveluihin perustuva asiointialue.

Viitasaaren ja Pihtiputaan välillä on tehty tiivistä ja laajaa yhteistyötä lähes kahdeksan vuotta. Lisäksi perusturvan yhteistoimintaan liittyi mukaan Kinnula 2009 alkaen. Yhteistyöalueella on reilut 13500 asukasta. Viitasaaren kaupunki on alueen suurin kunta ja seutukeskus.

Viitasaaren kaupunki haluaa jatkaa yhteistyötä myös tulevaisuudessa. **Viitasaaren kaupunginhallitus näkee parhaimpana vaihtoehtona kuntajakoselvityksen Viitasaaren kaupungin, Pihtiputaan, Keiteleen, Kinnulan, Kivijärven ja Kannonkosken kuntien kanssa. Selvitys keskittyisi erityisesti elinvoimaisuuden kehittämiseen alueelle kuntien vahvuuksien pohjalta.** Haluamme alueen säilyvän ennen kaikkea elinvoimaisena ja näin pystymme turvaamaan myös lähipalvelut kuntalaisille.

Viitasaaren kaupunki esittää, että **tärkeintä tässä vaiheessa on uudistaa valtion ja kuntien välinen työnjako ja tehtävät.** Työnjako ja tehtävät tulee pikaisesti tarkastella läpi, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa, johon kunnille tulee varata kuulemismahdollisuus vielä vuoden 2012 syksyllä. Tämän jälkeen palvelujen ja rahoituksen uudistaminen on mahdollista käynnistää. Tämän jälkeen kuntarakenneuudistus on mahdollista toteuttaa pitkällä tähtäyksellä."

15.8.2011 Kinnulan ja Pihtiputaan kunnat sekä Viitasaaren kaupunki esittivät, että "jo vuoden 2009 alussa käynnistetty laaja kolmen kunnan harjoittama yhteistoiminta vahvistettaisiin em. perusteista johtuen, erityisesti pitkien etäisyyksien johdosta, yhteistoiminnaksi, jolla kunnat pystyvät parhaiten vastaamaan kasvavaan palvelutarpeeseen. Kunnat muodostavat yhteinäisen työssäkäynti- ja asiointialueen, joka ilmenee pendelöintimääränä kuntien kesken. Kunnat edelleen näkevät ns. poikkeusperusteena etäisyydet, koska kuntataajamien keskimääräinen etäisyys ylittää 50 kilometriä ja koska yhteistoiminta-alueen kuntakeskuksista on maakuntakeskukseen Jyväskylän kaupunkiin 100 - 170 kilometriä. **Etäisyyksistä huolimatta kolmen kunnan alue koetaan luontaiseksi yhteistoiminta-alueeksi.** Naapuriyhteistoiminta-alueiden kuntakeskukset sijaitsevat niin etäällä, ettei niitä koeta luontaisina.

Valtiovarainministeriö asetti helmikuussa 2012 kuntarakennelakia valmistelevalle työryhmän, jonka tehtävänä oli seurata ja arvioida kunta- ja palvelurakenneselvityksestä saatavaa palautetta ja sen pohjalta laatia yhteenveto alue- ja kuulemiskierroksesta sekä tehdä uudistuksen vaikutusarviointi ja laatia tarkennettu esitys uudistuksen kriteereistä ja toteuttamistavoista. Lisäksi työryhmän tuli valmistella luonnos hallituksen esityksestä kuntauudistusta ohjaavaksi rakennelaksi. Kuntarakennelakiluonnos on valmisteltu

hallituksen linjausten pohjalta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi nykyistä kuntajakolakia, ja samalla lain nimike muutettaisiin sen sisältöä paremmin kuvaavaksi kuntarakennelakiksi. Lakiin lisättäisiin säännökset kuntien selvitysvelvollisuudesta, selvitysperusteista ja niistä poikkeamisesta sekä muutettaisiin kuntien yhdistymisen taloudellista tukea koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan kielilain muuttamista eräiltä osin.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriryhmä on linjannut palvelurakennemuutoksen jatkoa 15.11.2012. Valtiovarainministeriö on kirjeellään 22.11.2012 pyytänyt kunnilta lausuntoa kuntarakennelakiluonnoksesta yleisesti sekä erityisesti lausumaan seuraavista kysymyksistä:

- selvitysvelvollisuudesta, selvitysperusteista (ml. poikkeusperusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä;
- esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä;
- valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta;
- yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä;
- sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti.

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 7.3.2013 mennessä sähköpostitse osoitteeseen valtiovarainministerio@vm.fi.

Liitejakelu:

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö 22.11.2012.

Kuntarakennelakiluonnos perusteluineen.

Kuntaudistuksen muiden hankkeiden eteneminen.

Muistio 15.11.2012 sosiaali- ja terveysministeriön palvelurakennemuutoksen jatkolinjauksista.

Valtiovarainministeriölle 4.4.2012 annettu sähköinen lausunto.

Kaupunginvaltuusto on linjannut kuntarakennelakiluonnoksesta annettavaa lausuntoa iltakoulussaan 18.2.2013.

Lisätiedot: Kaupunginjohtaja Jouko Räsänen, puh. 044 459 7300.

Ehdotus

Kaupunginjohtaja:

Kaupunginhallitus esittää lausuntonaan kuntarakennelakiluonnoksesta valtuustolle seuraavaa:

"Selvitysvelvollisuus, selvitysperusteet (ml. poikkeusperusteet ja selvitysvelvollisuuden sisältö

Viitasaaren kaupunki toistaa 28.3.2012 lausumansa näkemyksen, jonka mukaan parhaimpina vaihtoehtona nähdään kuntajakoselvitys Viitasaaren kaupungin, Pihtiputaan, Keiteleen, Kinnulan, Kivijärven ja Kannonkosken kuntien kanssa. Selvitys keskittyisi erityisesti elinvoimaisuuden kehittämiseen alueelle kuntien vahvuuksien pohjalta lähivuosiksi.

Työryhmän lausunnossa esitetyt selvityspäruusteet koskevat vain kuntaliitok-
sia, kun taas Viitasaaren kaupunki haluaa ennen kaikkea tiivistää vapaaeh-
toista yhteistyötä edellä mainittujen kuntien kesken. Selvityksen kohteena
tulee olla kuntien yhdistymisen ohella myös kuntien yhteistyö. Näin vältty-
tään monilta erillisselvityksiltä ja turvataan kuntien vapaaehtoinen osallistu-
minen selvityksiin.

Viitasaaren kaupungin osalta selvitysvollisuus aiheutuu ensisijassa alle
20 000 asukkaan keinotekoisesta selvitysvaatumuksesta. **Väestökriteerin** li-
säksi kaupunki haluaa tuoda esiin **harvaanasutun kunnan määrittelyn**,
joka ei nykyisellään huomioi vesistön määrää, vaan perusteena on kunnan
maapinta-ala. Viitasaarella kokonaispinta-ala on 1.589 km² kun se maapin-
ta-alalla on 1 250 km² ja vettä kokonaispinta-alasta on yli 21 % (339 km²).

Kriteerit kuitenkin selvästi osoittavat työpaikkaomavaraisuuden ja vähäisen
pendelöinnin sekä asukasmäärien pohjalta, että po. alueella korostuvat etäi-
syydet, harva asutus ja heikot liikenneyhteydet.

Esityksen sisältämistä määrärajoista ja menettelyistä

Koko kuntarakennuudistukseen liittyy oleellisesti sosiaali- ja terveyden-
huollon palvelurakennuudistus. Nämä uudistukset vaikuttavat niin oleelli-
sesti toisiinsa, että kumpaakaan ei voi kehittää ilman toista. Kun sosiaali- ja
terveydenhuollon palvelurakennuudistus on vielä pahasti kesken, koko
kuntarakennuudistuksen nopea eteneminen on perusteetonta.

Kuntarakennuudistuksen etenemisen nopea aikataulu ja etupainotteisuus
sote-uudistukseen nähden saattaa pahimmillaan johtaa epätarkoituksenmu-
kaisuun, tehottomiin ja toimimattomiin ratkaisuihin kuten sairaanhoitopiirien
lakkauttamiseen.

Hankkeen aikataulut ovat myös liian kireitä. Kuntajaon muuttamisen
edellytyksiä koskeva alueellinen selvitys tulisi erottaa varsinaisen
yhdistymisselvityksen laatimisesta. Lakiluonnoksen 4b §:n mukaisen
selvityksen jälkeen kunnilla tulisi olla aikaa kuntakohtaiseen pohdintaan
ja päätöksen tekemiseen koskien mahdolliseen lopullisempaan
yhdistymisselvitykseen osallistumista.

Viitasaaren kaupunki pitää tärkeänä, että ministeriö uudistaa valtion ja kun-
tien välisen työnjaon ja tehtäviä tekemänsä tehtäväselvityksen, 535 tehtä-
vää, pohjalta. Myös valtionosuuksien uudistamisen selkeytyminen on tär-
keää.

Valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta

On erittäin hyvä, että lakiluonnoksessa jätetään kuntaliitoksen päätösvalta
demokraattisesti valituille kunnanvaltuustoille, jotka edustavat paikallista
itsehallintoa. Pakkoa niin kuntaliitoksissa kuin suunnittelun velvoittavuus-

dessa valtion ei tule käyttää.

Valtioneuvostollahan olisi lakiluonnoksen 18 §:n mukaan oikeus päättää kuntajaon muutoksesta kuntien valtuustojen vastustuksesta huolimatta silloin, jos muutos on tarpeen erityisen vaikean taloustilanteen vuoksi (kriisikunnat).

Yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä

Yhdistymisavustusten suuruus ei kuntatalouden kokonaisuudessa ole kovin merkittävä, eikä avustus sinänsä erityisesti kannusta uudistuksiin tai ratkaista asiaa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaaminen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti

Jo aloitettu pitkäaikainen ja laaja yhteistyö perustuu laajaan sote-yhteistyöhön Kinnulan ja Pihtiputaan kuntien sekä Viitasaaren kaupungin kesken. Tämän yhteistyön toivotaan jatkuvan ja laajenevan.

Parhaana vaihtoehtona Viitasaaren kaupunki pitää sitä, että Kinnulan ja Pihtiputaan kuntien sekä Viitasaaren kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon nykyinen yhteistoimintasopimus jatkuu ja palvelutuotanto jatkuu nykyisellään. Erikoissairaanhoidon toiminta hankitaan nykyiseltä Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin kuntayhtymältä ja nykyisen sairaanhoitopiiriin lakattua 1.1.2015 alkaen uudelta erikoissairaanhoidon kuntayhtymältä. ERVA-tason palvelut saadaan KYS-ERVA-alueelta nykyisessä laajuudessa.

Viitasaaren kaupunki omalta osaltaan uudistaa 15.08.2011 Kinnulan ja Pihtiputaan kuntien sekä Viitasaaren kaupungin tekemän sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueen poikkeamispyynnön 20 000 asukkaan vaatimuksesta.

Päätös

Hyväksyttiin.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Jatkokäsittelyyn kaupunginvaltuusto

Kaupunginvaltuusto § 26

Liitejaku:

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö 22.11.2012.

Kuntarakennelakiluonnos perusteluineen.

Kuntauudistuksen muiden hankkeiden eteneminen.

Muistio 15.11.2012 sosiaali- ja terveysministeriön palvelurakennemuudistuk-

sen jatkon linjauksista.

Valtiovarainministeriölle 4.4.2012 annettu sähköinen lausunto.

Ehdotus

Kaupunginvaltuusto päättää lausuntonaan kuntarakennelakiluonnoksesta hyväksyä kaupunginhallituksen esittämän lausunnon seuraavasti:

"Selvitysvelvollisuus, selvitysperusteet (ml. poikkeusperusteet ja selvitysvelvollisuuden sisältö

Viitasaaren kaupunki toistaa 28.3.2012 lausumansa näkemyksen, jonka mukaan parhaimpana vaihtoehtona nähdään kuntajakoselvitys Viitasaaren kaupungin, Pihtiputaan, Keiteleen, Kinnulan, Kivijärven ja Kannonkosken kuntien kanssa. Selvitys keskittyisi erityisesti elinvoimaisuuden kehittämiseen alueelle kuntien vahvuuksien pohjalta lähivuosiksi.

Työryhmän lausunnossa esitetyt selvitysperusteet koskevat vain kuntaliitoksia, kun taas Viitasaaren kaupunki haluaa ennen kaikkea tiivistää vapaaehtoista yhteistyötä edellä mainittujen kuntien kesken. Selvityksen kohteena tulee olla kuntien yhdistymisen ohella myös kuntien yhteistyö. Näin vältetään monilta erillisselvityksiltä ja turvataan kuntien vapaaehtoinen osallistuminen selvityksiin.

Viitasaaren kaupungin osalta selvitysvelvollisuus aiheutuu ensisijassa alle 20 000 asukkaan keinotekoisesta selvitysvaatimuksesta. **Väestökriteerin** lisäksi kaupunki haluaa tuoda esiin **harvaanasutun kunnan määrittelyn**, joka ei nykyisellään huomioi vesistön määrää, vaan perusteena on kunnan maapinta-ala. Viitasaarella kokonaispinta-ala on 1.589 km² kun se maapinta-alalla on 1 250 km² ja vettä kokonaispinta-alasta on yli 21 % (339 km²).

Kriteerit kuitenkin selvästi osoittavat työpaikkaomavaraisuuden ja vähäisen pendelöinnin sekä asukasmäärien pohjalta, että po. alueella korostuvat etäisyydet, harva asutus ja heikot liikenne yhteydet.

Esityksen sisältämistä määrärajoista ja menettelyistä

Kokoa kuntarakennemuutostukseen liittyy oleellisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutos. Nämä uudistukset vaikuttavat niin oleellisesti toisiinsa, että kumpaakaan ei voi kehittää ilman toista. Kun sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutos on vielä pahasti kesken, koko kuntarakennemuutoksen nopea eteneminen on perusteetonta.

Kuntarakennemuutoksen etenemisen nopea aikataulu ja etupainotteisuus sote-uudistukseen nähden saattaa pahimmillaan johtaa epätarkoituksenmukaisiin, tehottomiin ja toimimattomiin ratkaisuihin kuten sairaanhoitopiirien lakkauttamiseen.

Hankkeen aikataulut ovat myös liian kireitä. Kuntajaon muuttamisen edellytyksiä koskeva alueellinen selvitys tulisi erottaa varsinaisen

yhdistymisselvityksen laatimisesta. Lakiluonnoksen 4b §:n mukaisen selvityksen jälkeen kunnilla tulisi olla aikaa kuntakohtaiseen pohdintaan ja päätöksen tekemiseen koskien mahdolliseen lopullisempaan yhdistymisselvitykseen osallistumista.

Viitasaaren kaupunki pitää tärkeänä, että ministeriö uudistaa valtion ja kuntien välisen työnjaon ja tehtäviä tekemänsä tehtäväselvityksen, 535 tehtävää, pohjalta. Myös valtionosuuksien uudistamisen selkeytyminen on tärkeää.

Valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta

On erittäin hyvä, että lakiluonnoksessa jätetään kuntaliitoksen päätösvalta demokraattisesti valituille kunnanvaltuustoille, jotka edustavat paikallista itsehallintoa. Pakkoa niin kuntaliitoksissa kuin suunnittelun velvoittavuudessa valtion ei tule käyttää.

Valtioneuvostollahan olisi lakiluonnoksen 18 §:n mukaan oikeus päättää kuntajaon muutoksesta kuntien valtuustojen vastustuksesta huolimatta silloin, jos muutos on tarpeen erityisen vaikean taloustilanteen vuoksi (kriisikunnat).

Yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä

Yhdistymisavustusten suuruus ei kuntatalouden kokonaisuudessa ole kovin merkittävä, eikä avustus sinänsä erityisesti kannusta uudistuksiin tai ratkaise asiaa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaaminen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti

Jo aloitettu pitkäaikainen ja laaja yhteistyö perustuu laajaan sote-yhteistyöhön Kinnulan ja Pihtiputaan kuntien sekä Viitasaaren kaupungin kesken. Tämän yhteistyön toivotaan jatkuvan ja laajenevan.

Parhaana vaihtoehtona Viitasaaren kaupunki pitää sitä, että Kinnulan ja Pihtiputaan kuntien sekä Viitasaaren kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon nykyinen yhteistoimintasopimus jatkuu ja palvelutuotanto jatkuu nykyisellään. Erikoissairaanhoidon toiminta hankitaan nykyiseltä Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymältä ja nykyisen sairaanhoitopiirin lakattua 1.1.2015 alkaen uudelta erikoissairaanhoidon kuntayhtymältä. ERVA-tason palvelut saadaan KYS-ERVA-alueelta nykyisessä laajuudessa.

Viitasaaren kaupunki omalta osaltaan uudistaa 15.08.2011 Kinnulan ja Pihtiputaan kuntien sekä Viitasaaren kaupungin tekemän sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueen poikkeamispöytäkirjan 20 000 asukkaan vaatimuksesta."

VIITASAAREN KAUPUNKI

Kaupunginhallitus

Kaupunginvaltuusto

§ 86

§ 26

OTE PÖYTÄKIRJASTA

25.02.2013

04.03.2013

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lausunto sähköpostitse valtiovarainministerio@vm.fi., ote Keski-Suomen liitto

Pöytäkirjanotteen oikeaksi todistaa Viitasaarella 6.3.2013

Arkistosihteeri Alli Paananen

